

Význam vzdušných výsadek v soudobé operaci

Podplukovník Iva Kutín

Soudobá bojová činnost je charakterizována vysokými tempy, manévrovostí, nepřetržitostí a snahou iniciativní, rozhodnou a smělou činností vojsk s využitím překvapení dosáhnout rozhodnutí v boji a operaci. Jedním z prostředků dosažení tohoto cíle je použití vzdušných výsadek, tj. jednotek, útvarů a svazků dopravovaných do týlu nepřítele vzdušnou cestou k plnění různorodých úkolů v souhlase s celkovým zámyslem boje a operace. Rozvoj letecké dopravní techniky, raketových zbraní, jaderných zbraní a jiných prostředků hromadného ničení a široké využití úderné síly tankových vojsk zvýšily a neustále zvětšují význam i možnosti použití vzdušných výsadek v bojích a operacích všech druhů. Bojová činnost vzdušných výsadek se stala trvalou a významnou složkou vševojskového boje a operace.

Doprava výsadku letounem nebo vrtulníkem dává mu ty charakteristické vlastnosti, které jsou jeho předností před všemi pozemními vojsky: *velikou pohyblivost na bojišti a válčišti, schopnost rychle překonávat velké vzdálenosti bez ohledu na sjezdnost cest a terénu, na situaci pozemních vojsk, na zátarasu nepřítele včetně radioaktivního zamoření terénu, bez ohledu na vodní a jiné pozemní překážky*, k jejichž překonání nepotřebuje nic jiného, než právě svůj dopravní prostředek — letoun. Tyto vlastnosti jsou předpokladem další charakteristiky výsadku, možnosti uskutečnit velmi rychlý manévr na bojišti i na válčišti. Vzdušný výsadek může zasáhnout kdekoli tam, kde je

to v daném okamžiku nejvíce zapotřebí. V soudobých operacích je právě vzdušný výsadek jedinou živou silou, která se vysazuje i do velké hloubky válčiště k tomu, aby upevnila výsledky úderů raket, jaderných zbraní a letectva hluboko v sestavách nebo týlech nepřítele.

Význam vzdušných výsadek v moderní válce neobyčejně vzrůstá. Operace s použitím raket s jadernou náplní a s použitím i jiných zbraní hromadného ničení budou vyžadovat značného rozptýlení sestav bojujících vojsk. Budou se vyznačovat rychlým tempem a rozsáhlým ničením, které do značné míry zatarasí komunikace i celé prostory bojiště a znesnadní tak pohyby pozemních vojsk. V těchto podmínkách se vzdušným výsadekům maskytá široké pole působnosti. Jejich použitím se může podstatně zrychlit tempo operací, pozemní vojska mohou s jejich pomocí snadněji překonávat vzdálenosti v boji i operaci, boj se může přenést do značných hloubek sestavy nepřítele a rozptýlit jeho úsilí do rozsáhlého prostoru.

Vzdušné výsadky mohou plnit tyto hlavní úkoly:

— zjišťovat a ničit jaderné zbraně nepřítele a ostatní jeho prostředky hromadného ničení;

— ovládat a ničit letecké základny a bezpilotní prostředky vzdušného napadení nepřítele, jejich naváděcí prostředky a objekty leteckého týlu s cílem spolupůsobit při vybojování převahy ve vzduchu;

— zdržovat příchod záloh nepřítele ke frontě;

— provádět z týlu úderu na nepřátelskou obranu a pomáhat tak útočícím vojskům dosáhnout vysokého tempa útoku;

— ovládnout a ničit štáby, spojovací uzly, sklady a jiné vojenské a průmyslové objekty s cílem narušit velení vojskům nepřítele a činnost jeho týlu;

— ovládnout a udržet do příchodu pozemních vojsk stávající přepravy na vodních tocích, horské průsmyky a přechody s cílem pomoci při jejich

rychlém překonání vlastními vojsky a tím zabezpečit vysoké tempo útoku;

— ovládnout důležité prostory, uzly cest a jiné objekty s cílem pomoci útočícím vojskům při obklíčení a zničení uskupení nepřítele;

— ovládnout a udržet nepřátelská letiště pro zabezpečení vysazení vlastních vojsk a k jejich zásobování vzdušnou cestou.

Na těchto úkolech se budou podílet taktické skupinám v ýsadky, operační vzdušné výsadky i výsadky zvláštního určení.

Taktické vzdušné výsadky

Význam taktických vzdušných výsadků neustále vzrůstá. V soudobých podmínkách boje a operace, vyznačujících se vysokými tempy, kdy veškerá vojska jsou plně motorizována, taktické vzdušné výsadky budou prakticky plnit ty úkoly, které v minulosti plnily předsunuté odřady a armádní rychlé skupiny. Úkoly se budou lišit podle toho, v které fázi operace a boje se taktického vzdušného výsadku použije a v jaké hloubce před vlastními vojsky mají být tyto úkoly plněny.

Taktický vzdušný výsadek může pomáhat pozemním vojskům v rychlém tempu útoku tím, že se v nejbližším týlu nepřítele zmocní *důležitého prostoru nebo objektu, vhodných pro činnost protivníka, nebo může obsadit důležité objekty v terénu v hloubce sestavy nepřítele, jako přepraviště přes vodní toky, horské soutěsky, komunikační uzly apod. a udržet je volné pro průchod vlastních pozemních vojsk*. Urychlí tak postup pozemních vojsk a sníží jejich ztráty, protože pozemní vojska nebudou nucena tyto důležité objekty dobývat, popřípadě se na nich dlouho zdržovat a hromadit a tím škýtat protivníku vhodný cíl pro jeho ja-

derné zbraně. Může se zmocnit blízkých letišť nepřítele a zabránit destrukčním skupinám v jejich zničení. Za pronásledování nebo obklíčování se taktického vzdušného výsadku výhodně použije k odřezání ústupových cest nepřítele. Jedním z hlavních úkolů taktického vzdušného výsadku bude též ničení důležitých prvků sestavy nepřítele, zejména pak důležitých bojových prostředků, jako *rakety a jiné zbraně hromadného ničení, jaderné zbraně, VS, technická a týlová zařízení, radiotechnické prostředky, významné sklady apod.*

Rozsahu a obtížnosti bojového úkolu musí odpovídat velikost, složení a bojové možnosti taktického vzdušného výsadku. Taktický vzdušný výsadek může být v síle roty, praporu až pluku. V současné době, vzhledem k možnostem našeho dopravního výsadkového letectva (dopravního zásobovacího letectva) se jeví jako nejvýhodnější taktický výsadek v síle padákového praporu, nebo motostřeleckého praporu, vyčleněného z motostřeleckého pluku motostřeleckých nebo tankových divízií.

Od motostřeleckého praporu budou přepraveny do týlu nepřítele jen bojové jednotky a nejnútnejší prostředky jeho zabezpečení: štáb praporu, spojovací četa, tři střelecké rotý, četa BzK 82 mm, četa minometů 82 mm, praporeční obvažiště a bojová výdejna. Vzhledem k tomu, že motostřelecký prapor bude v týlu nepřítele vést boj především s nepřátelskými tanky a obrněnými transportéry, bude nutné jej zesílit plukovní protitankovou baterií a jednou až dvěma ženijními četami. Dále bude nutné do sestavy taktického vzdušného výsadku začlenit jedno až dvě družstva čtyř chemického průzkumu, zdravotnický personál, popřípadě další speciální jednotky (ženijní průzkumné družstvo, potápěče s lehkými potápěčskými soupravami apod.).

Pro bojovou činnost vzdušného výsadku je potřebné vyčlenit 8 až 10 motorových vozidel GAZ-69 a 10 až 14 motocyklů s úkolem:

- zvýšit mobilitu těžších bojových prostředků;
- zabezpečit pružné velení a řízení boje;
- zabezpečit zásobování municí a odsuny raněných;
- zabezpečit mobilitu a rychlost průzkumu vzdušného výsadku.

Taktický vzdušný výsadek může být vysazen do hloubky 20 až 30 km od linie fronty a ve výhodných podmínkách, zejména ve výhodném terénu s menší nasyceností nepřítele, větší vzdálenosti nepřátelských záloh, které mohou zasáhnout proti vzdušnému výsadku a při rychlém tempu postupu vlastních vojsk i do větší hloubky. Při organizaci kruhové obrany může prapor bránit prostor v šířce 6 až 7 km po dobu 2 až 4 hodiny boje.

Při vysazení výsadku bezprostředně do rájónu vzdušného jaderného výbuchu je třeba brát v úvahu radiač-

ní situaci a vliv tlakové vlny. Tlaková vlna není nebezpečná pro vrtulníky, jestliže se v době výbuchu jaderného náboje střední ráže nacházejí ve vzdálenosti 20 až 25 km od epicentra výbuchu. Podle radiační situace a podmínek vytváření prachu v oblasti jaderného výbuchu lze vysazení provést asi za 20 až 30 minut po výbuchu ve vzdálenosti 400 až 600 m od epicentra výbuchu na návětrnou stranu.

Výchozí prostor vysazení taktického vzdušného výsadku je nutno určovat mimo dosah nepřátelských taktických jaderných zbraní, avšak v takové vzdálenosti, aby doba na přelet do prostoru bojové činnosti nebyla příliš dlouhá. U taktických vzdušných výsadek přepravovaných vrtulníky Mi-4 je výhodné tento prostor určovat do vzdálenosti 50 km od linie fronty. Výchozí prostor vysazení taktických vzdušných výsadek přepravovaných vrtulníky Mi-6 nebo letouny se určují ve větší hloubce.

Pro přepravu taktického vzdušného výsadku v síle padákového výsadekového praporu je zapotřebí průměrně 30 až 35 letounů IL-14/T (motostřeleckého padákového praporu 15 až 20 IL-14/T). Pro přepravu zesíleného motostřeleckého praporu jako vrtulníkového výsadku je podle rozsahu zesílení zapotřebí 50 až 60 vrtulníků Mi-4 nebo 10 až 15 vrtulníků Mi-6.

Použití taktického vzdušného výsadku se plánuje buď ve štábu armády nebo ve štábu divize. První případ bude nejčastěji při plánování padákových vzdušných výsadek, druhý případ bude zpravidla použit při plánování vrtulníkových vzdušných výsadek. Jako hlavní plánovací dokument se na těchto stupních zpracuje „Plán použití taktického vzdušného výsadku“. Štáb vzdušného výsadku zpracuje v součinnosti se štábem útvaru (skupiny) dopravního výsadekového letectva nebo

dopravního zásobovacího letectva jako hlavní dokumenty „Plánovou tabulku vysazení“ a „Plán naložení a nasazení taktického vzdušného výsadku“. Na plánování a přípravu taktického vzdušného výsadku (včetně nácvičky bojové činnosti) je zapotřebí $\frac{3}{4}$ až jeden den. *Po vydání předběžného nařízení a ve zkráceném čase lze vysazení provést za 6 až 8 hodin od vydání úkolu.*

Na taktické vzdušné výsadky nutno pohlížet jako na soudobý efektivní prostředek boje a operace. Jejich význam v nových podmínkách boje neustále vzrůstá.

Vzhledem k tomu, že vzdušné výsadky budou bojovat především s nepřátelskými tanky a obrněnými transportéry, jejichž počet ve výzbroji kapitalistických armád stále vzrůstá, bude nutné do organizace všech výsadkových jednotek začlenit větší počet protitankových zbraní. U pancéřovek a tarasnic, které plně vyhovují pro boj výsadku v nepřehledném kopcovitém terénu, bude zapotřebí ještě zvýšit účinný dostřel. Pro boj vzdušného výsadku s nepřátelskými tanky v rovinatém terénu bude zapotřebí zvýšit počet bezzákluzových kanónů a především protitankových řízených střel.

Dalším účinným prostředkem boje vzdušného výsadku s nepřátelskými tanky jsou protitankové miny. U těchto bude nutné pro vzdušné výsadky snížit váhu a zmenšit rozměry při zachování minimálně dosavadní účinnosti. Při tom především u taktických vzdušných výsadků v maximální míře využívat kladení protitankových minových polí přímo z vrtulníků.

Padákové taktické vzdušné výsadky je účelné plánovat a používat na ty cíle, které nepodléhají rychlým změnám bojové situace a jsou ve větší hloubce sestavy nepřítel (přechody přes vodní toky, soutěsky, letiště, důležitá komunikační uzly apod.). Pokud

jich bude použito k ničení jaderných zbraní nepřítel, pak bude účelné je vysazovat předem do výhodného terénu a cíle ničit buď na základě vlastního průzkumu nebo průzkumu letectva především z léček za přesunu nebo přepadem ve vyčkávacích prostorech. Motostřelecké výsadkové prapory se jeví účelné zesílit na obdobnou organizaci, jakou mají v současné době výsadkové prapory a podřídit je přímo velitelům armád.

Vrtulníkové vzdušné výsadky bude výhodnější používat na cíle v blízké hloubce sestavy a na cíle, které se v průběhu boje mění proto, že potřebují kratší dobu na přípravu, že nejsou odkázány na letiště (pro letku středních vrtulníků postačí plocha o rozměrech 300×500 m, pro pluk 2 až 3 plochy obdobných rozměrů při sklonu terénu do 8 stupňů) a dále proto, že nakládání bojové techniky a materiálu je jednodušší a rychlejší.

V budoucnu počítáme s tím, že použití vrtulníkových výsadků budou plánovat především štáby divizí. Proto je nutné, aby se s tímto druhem plánování dokonale obeznámily a část důstojníků štábů na toto specializovaly. Rovněž je nutné, aby v budoucnu všechny motostřelecké prapory byly schopny plnit úkoly vrtulníkového vzdušného výsadku. To vyžaduje, aby velitelé a štáby mspř zvládly plánování použití a zásady činnosti vzdušných výsadků a vojska prodělala základní výcvik v rychlém nakládání a vykládání bojové techniky a materiálu. Pro potřebu taktického vrtulníkového výsadku je zapotřebí organizace začlenit a materiálně zabezpečit u každé divize 8 až 10 motorových vozidel GAZ-69 a 10 až 14 motocyklů.

Síla a možnosti taktického vzdušného výsadku budou do značné míry ovlivněny možnostmi přepravních prostředků — vrtulníků. Je výhodné za-

vést střední vrtulník o únosnosti 20 až 25 osob (2–2½ t) s cestovní rychlostí kolem 300 km/hod. Jako těžký vrtulník soudobým požadavkům v současné době vyhovuje vrtulník Mi-6 (únosnost 10 až 12 t, rychlost do 300 km).

Vzhledem k vzrůstajícímu účinku protiletadlových zbraní, především

PLŘS s jadernými hlavicemi bude nutné přelet a vysazení taktických vzdušných výsadků organizovat a provádět v malých skupinách vrtulníků nebo letounů v přízemních výškách. Osy letu volit mimo prostory obsazené nepřítelem a bráněné silnou PVO nepřítele s přiletem do prostoru vysazení z různých směrů.

Operační vzdušné výsadky

Operační vzdušné výsadky v síle *nejméně výsadkové brigády* jsou používány do celé hloubky operace především na směru rozhodující činnosti. Operační výsadek musí být schopen plnit úkol v týlu nepřítele po delší dobu, po více hodin až několik dní bez podpory čelně útočících vojsk a bez přímé součinnosti s nimi.

Nejnižším operačně taktickým svazkem je výsadková brigáda, která je schopna vést boj *samostatně po dobu 1 až 1½ dne* a může být vysazena *do hloubky 100 až 150 i více km* před čela útočících vojsk.

Tato doba je splnitelná za předpokladu, že bude dovedně spojena soustředěná činnost s manévrovou činností na velkém prostoru a za účinné podpory raket a letectva.

Výchozí prostor vysazení se určuje ve vzdálenosti 250 až 300 km od čáry dotyku, to znamená mimo dosah nepřátelských raket bližšího operačního dosahu, avšak v takové vzdálenosti, kdy je ještě možno využít maximálního zatížení dopravního výsadkového letounu IL-14/T.

Prostor rozmístění výsadkové brigády podle charakteru terénu může dosahovat 70 až 100 km². Jednotlivé útvary jsou od sebe vzdáleny 2 až 3 km.

Po ukončení plánování a příprav k plnění bojového úkolu přesunují se

jednotlivé útvary do vyčkávacích prostorů, které jsou ve vzdálenosti 5 až 7 km od odletových letišť.

K přepravě do týlu nepřítele potřebuje výsadková brigáda 120 až 140 letounů IL-14/T, které startují ze 4 až 6 letišť.

Při soustředěné činnosti je výsadková brigáda schopna ve výhodném terénu ovládnout a bránit přechody na vodním toku nebo výhodný terénní celek v šířce 10 až 15 i více km. V tomto případě bojují výsadkové prapory v těsné součinnosti. Při činnosti na velkém prostoru (např. k přehrazení přísunových cest operačních záloh k frontě) mohou působit jednotlivé prapory samostatně ve vzdálenosti 20 až 50 i více km.

Použití operačních výsadků plánuje štáb frontu. Jako základní plánovací dokument zpracuje „Plán vzdušné výsadkové dokumentace“. Dokumentace, kterou zpracovává štáb vzdušného výsadku je obdobná jako u taktického vzdušného výsadku. Navíc se zpracovává „Schéma příchodu vojsk do vyčkávacích prostorů“. Velitel vzdušného výsadku potřebuje na přípravu včetně nácviku bojové činnosti jednotek 1½ až 2 dny. Bylo-li vydáno předběžné nařízení a ve zkráceném čase lze vysazení provést za 10 až 12 hodin od obdržení úkolu.

Použití zbraní hromadného ničení,

PLŘS s jadernými hlavicemi, raket a stíhacích letounů s nadzvukovými rychlostmi význam operačních vzdušných výsadek nesnižilo, pouze si vynucuje jiné zásady při jejich použití.

Dojde-li k oboustrannému hromadnému použití jaderných pozemních úderů, budou operační vzdušné výsadky jediným prostředkem k překonání široce zamořených pásem válčičů. Na tento úkol síly taktických vzdušných výsadek nepostačí, protože pozemní vojska budou muset často po dobu více hodin (u megatonových kilotonů i několik dní) čekat na pokles úrovně radiace.

Operační vzdušný výsadek musí být schopen po delší dobu i několik dní bojovat samostatně v týlu nepříteli. K zabezpečení tohoto požadavku při současném stavu výzbroje a bojové techniky nepříteli bude zapotřebí do organizace operačních výsadek začlenit více protitankových zbraní především účinných protitankových řízených střel, dále lehké tanky, samohybná děla a dělostřelecké rakety s jadernými hlavicemi.

Přeprava operačních vzdušných výsadek do týlu bude uskutečňována dopravními výsadekovými letouny, které budou schopny přepravit a shodit pomocí padáků těžkou bojovou techniku při velkých přepravních rychlostech (700 až 900 km/hod.) a snížené vysazovací rychlosti (350 až 450 km za hodinu). Dopravní výsadekové letouny musí být vybaveny vhodným radiotechnickým zařízením, které plně zabezpečí navigaci a přesné vysazení za ztížených povětrnostních podmínek a v noci. V podstatě v současné době

Výsadky zvláštního určení

Výsadky zvláštního určení používáme k úkolům průzkumného a diverzního charakteru. Hlavním úkolem těchto výsadek bude upřesňovat rozmís-

těmto podmínkám vyhovují turbo-vrtulové letouny AN-8 a AN-12.

Velké vzdušné výsadky jsou soudobými bojovými prostředky nejzranitelnější při nasedání do letounů na odletových letištích, za přeletu vzduchem a bezprostředně po vysazení. To si vyžaduje zkrátit na minimum pobyt vzdušných výsadek na letištích. Nakládání bojové techniky a materiálu do letounů provádět jen nejnutnějším počtem nakládacích skupin, strojení do padáků provádět buď ve vyčkávacím prostoru nebo v bezpečné vzdálenosti od letiště a ustrojené výsadekáře dovézt motorovými vozidly až k letounům bezprostředně před startem. Bude nutné zvýšit počet odletových letišť (ploch), aby se zmenšil počet letounů na jednotlivých letištích.

Přelet bude výhodně uskutečňovat po více osách v menších skupinách letounů s většími vzdálenostmi. Osy přeletu volit nad pasivními, neobsazenými úseky bojiště. I u operačních výsadek je výhodnější přelet v malých výškách.

Vysazení operačních výsadek bude nutné provádět na velkém prostoru. Na jednotlivé plochy pokud možno nevysazovat více než jeden samostatný prapor (pluk). Mezi jednotlivými plochami dodržovat mezery 2 až 3 km. Výsadekové plochy v nejkratší době opustit. Vrchlíky padáků zhotovovat z kamuflovaného plátna. Při použití padáků s bílými vrchlíky, dovolí-li to situace, tyto sbalit a zamaskovat.

K zabezpečení nasedání, přeletu a vysazení bude bezpodmínečně nutné vytvořit byt i dočasnou převahu letectva na bojišti.

tění důležitých nepřátelských objektů (především základen a skladů zbraní hromadného ničení), velkých štábů, organizací a příslušnost nepřátelských

útvary a svazků, činnost a pohyby těchto svazků v operační hloubce apod.

Zjištěné zprávy v co nejkratší době předávají tomu veliteli štábu, který výsadek vyslal.

Výsadky zvláštního určení budou velmi často plnit i úkoly bojové: napadat a ničit prostředky hromadného ničení (především rakety na přesunech), důležité objekty, narušovat systém velení a práci týlu. Vzhledem k významu těchto úkolů nutno počítat s tím, že by v příští válce došlo k masovému použití i těchto výsadek.

Nejdůležitějším požadavkem při použití výsadek zvláštního určení je jejich rychlá a bezpečná přeprava do týlu nepřítele a bezpečné rádiové spo-

jení s nimi. Jelikož tyto výsadky budou zpravidla přepravovány do týlu nepřítele jednotlivými letouny především v noci, je zapotřebí, aby se tyto letouny vyznačovaly velkými (nadzvukovými) rychlostmi, byly vybaveny vhodným radiotechnickým zařízením pro činnost v noci a měly vlastní výzbroj pro boj s nepřátelskými stíhači.

K zabezpečení trvalého spojení je zapotřebí tyto výsadky vybavit speciálními lehkými rádiovými stanicemi pro spojení od 500 do 1000 m. K diverzní činnosti je nutné vybavit tyto výsadky účinnou plastickou trhavinou a bezhlučnými zbraněmi. Protože pobyt těchto jednotek v týlu nepřítele může být 5, 10 i více dnů, musí být vybaveny lehkými, při tom však vydatnými konzervovými dávkami potravin.

Vzdušné výsadky jsou soudobým efektivním prostředkem k udržení a nárůstu tempa operace pozemních vojsk a k využití úderů jaderných zbraní. Jsou schopny plnit ty úkoly, které nemohou být včas a s překvapením plněny pozemními jednotkami.

Proto jejich výstavbě, technice a taktice musíme věnovat zvýšenou pozornost.